

Kvalitativní výzkum
Metodologie v ISK II

Kvalitativní výzkum

- „Beletrie psaná pod přísahou“
(MacDonald, Švaříček a Šedová 2007)
- KV umožňuje pozorovat sociální fenomény a procesy v jejich přirozeném prostředí. Tento typ výzkumu tak umožňuje hluboké pochopení sociálního života, neboť umožňuje zjistit významy, které aktéři sociálního života těmto fenoménům a procesům připisují
(Hancock, Beverley, 1998, Rabušic)

Jak? PROČ?
Jakým způsobem?
Jaký význam?

Kvalitativní výzkum v ISK

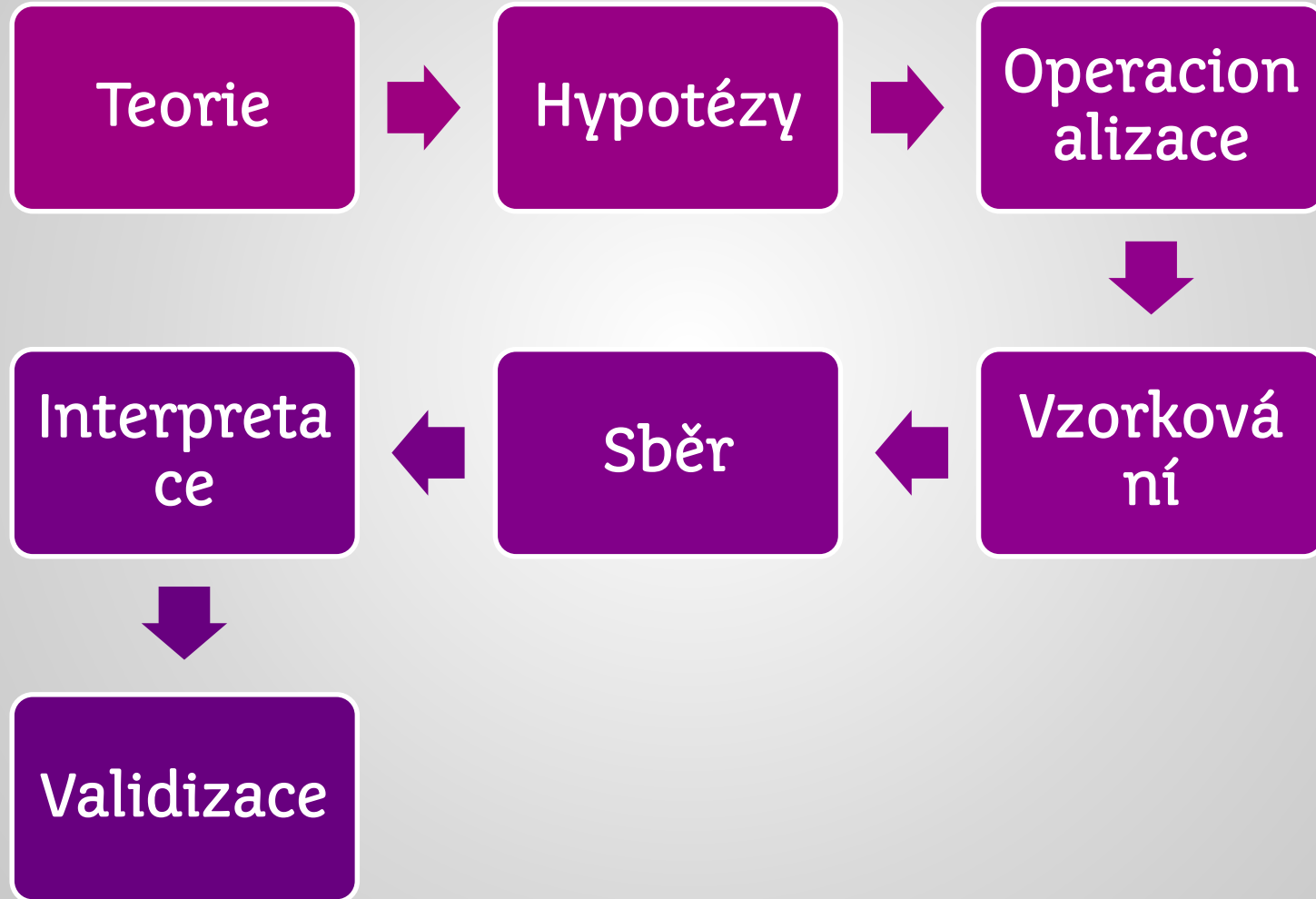
- Před rokem **1980 téměř chybí** (do roku 1985 pouze 1,65 % výzkumů) – zaměření výzkumů spíše na organizační, než individuální úroveň (Järvelin & Vakkari, 1993)
- ISK si vypůjčuje teoretické rámce a metody z **jiných disciplín** (sociologie, antropologie, pedagogika, komunikační studia) (Afzal, 2006)

Kvalitativní výzkum v ISK

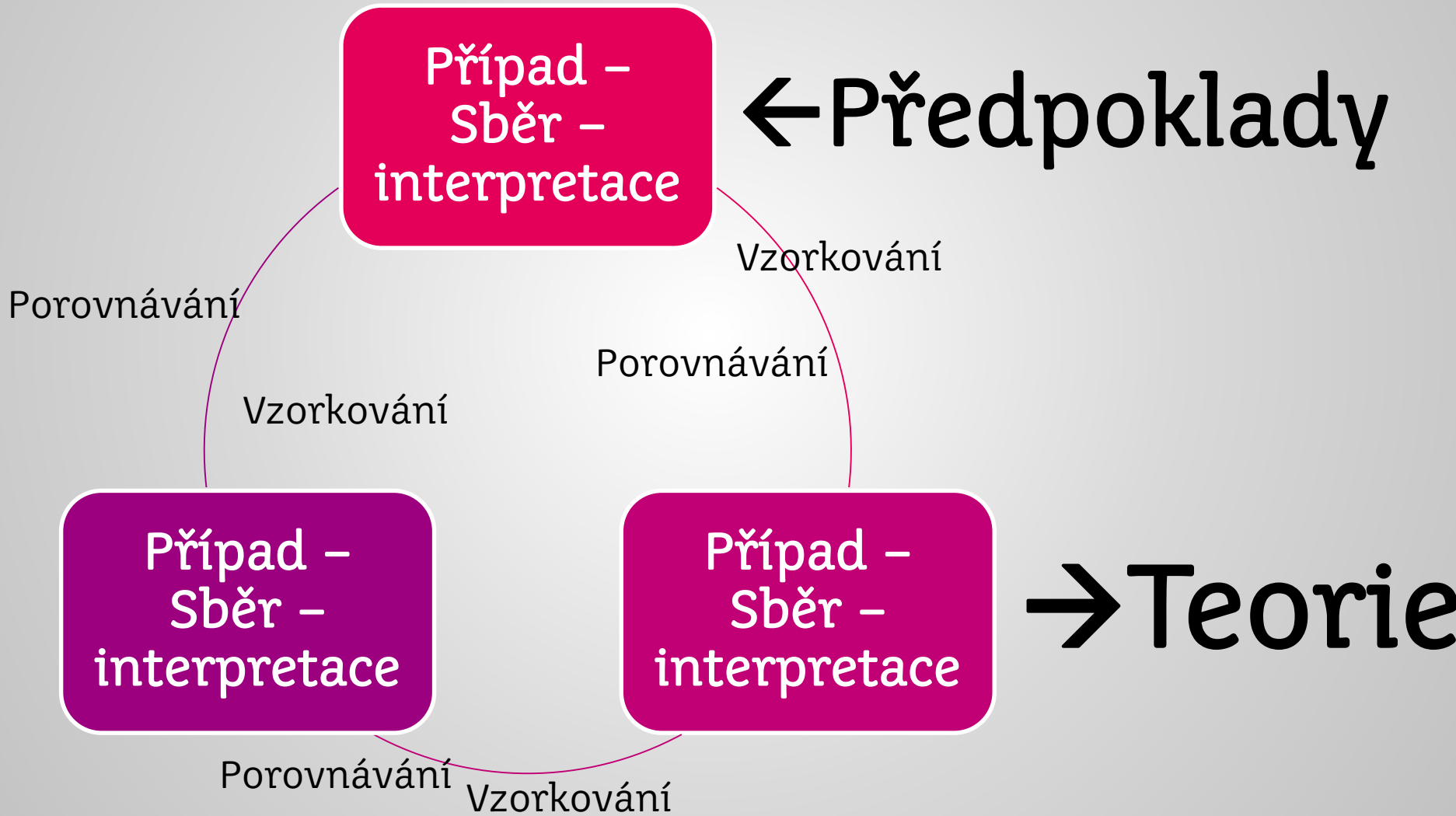
Menší zájem o kvalitativní výzkum lze vysvětlovat i samotnou povahou oboru

Kvalitativní metody mohou vést k lepšímu pochopení

Model kvanti výzkumu

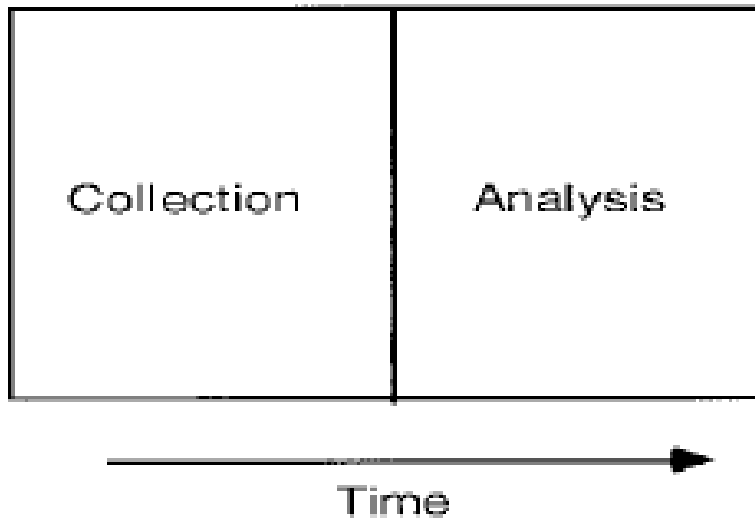

Model kvali výzkumu

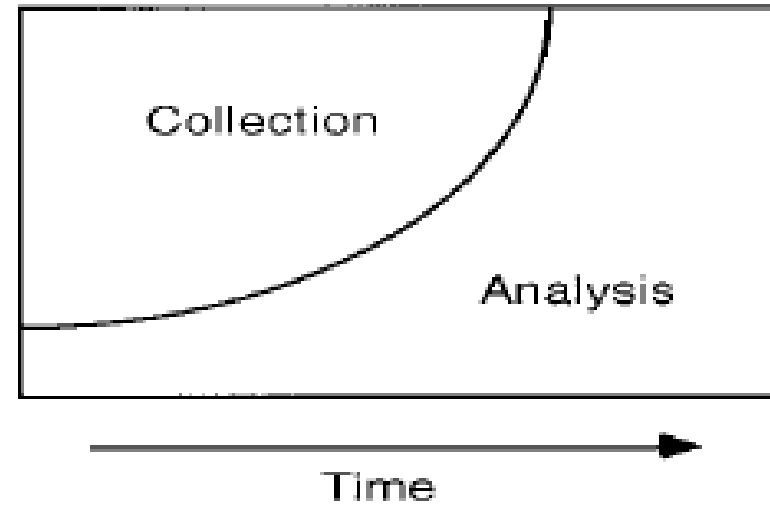

Sběr dat a analýza

Disconnected research

Integrated research

Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Deduktivní	Induktivní
Testování teorií, hypotéz	Vytváření teorií
Strukturované, standardizované metody (dotazník)	Rozhovor, pozorování
Velký výzkumný vzorek	Menší výzkumný vzorek
Redukce informací	Vyčerpávající informace o případu
Zprostředkovaný kontakt s respondenty	Těsný a dlouhodobý kontakt

Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Matematické, statistické zpracování	Kódování
Generalizace je možná	Generalizace je nemožná
Vysoká reliabilita	Reliabilita je nízká
Nízká validita	Vysoká validita

1. Nemanipulativní výzkum

- Kvalitativní výzkum se snaží porozumět lidem z jejich vlastního pohledu
- Studium reálného života

2. Holistický & případový

- Westbrook (1994): „naturalistický přístup“ - holistický přístup, ale v ISK opomíjený
- Příklady: Mellon (1986), Chatman, Kulthau

In virtually every area of LIS research, from system design to user education evaluation, the concatenation of factors that finally lead a user to an interaction with some part of an information system is increasingly complex. Naturalistic work seeks out all aspects of that complexity on the grounds that they are essential to understanding the behavior of which they are a part. "It is difficult to imagine a human activity that is context-free" (Lincoln & Guba, 1985, p. 114). The flexibility and sensitivity of the human instrument are critical to the effort to understand this complexity.

3. Zaměřený na proces

- Poměrně častý v oblasti vyhledávání informací (IR)
- Příklady: Ingwersen (1982), time-line interview – Brenda Dervin ([příklady](#))

4. Otevřený a flexibilní

- Výzkumník musí být připravený na změnu
- Příklady: Chatman (1983) – zápisky z interview

Openness to what emerges from the study usually implies flexible design. Patton (1990, p. 41) pointed out that the qualitative researcher is "Open to adapting inquiry as understanding deepens and/or situations change...[and] pursues new paths of discovery as they merge." This means that, most often, the design of a research project

5. Kombinace metod

- Triangulace

6. Vztah výzkumník-zkoumaný

- Kdo je expert na problematiku – zkoumaný nebo výzkumník?
- Z jakého pohledu se interpretují data/informace?

7. Induktivní postupy

- Hypotézy, modely, teorie výsledkem postupu, ne apriorní předpoklady
- Oproti tomu kvantitativní přístup: dedukce (potvrzování/vyvracování hypotéz a teorií)

Výzkumné přístupy (kvali)

- Fenomenologický výzkum
- Etnografický výzkum
- Narativní
- Biografický design
- Zakotvená teorie
- (...)

Constance Mellon:
Library Anxiety
(příklady výzkumných
designů)

Příklad I: Kvantitativní přístup

- **Otázky:** co? Kdy? Jak často? Kde?
- **Výsledky:**
 - Jaké typy úzkosti?
 - Jaká frekvence?
 - Jaké jsou nejčastější příčiny?

Ale co to znamená pro samotné student(k)y?

Příklad II: Fenomenologický

- Fenomenologie = studium fenoménů (událostí, zkušeností, konceptů, situací)
- Snaha **porozumět povaze** strachu pocitovaného studenty
- Co strach způsobuje? Jaký má dopad na život/studium? Jaký význam mu přikládají informanti?
- Malá skupina (5-8 lidí), ale hloubkové zkoumání

Příklad III: Etnografický

- Etnografie – základ v antropologii
- Soustředění na **detailní, přesný popis** (spíše než vysvětlení) – realitu je potřeba pozorovat a popsat „taková, jaká je“ (naturalistická tradice)
- Cíl: **hustý popis** (thick description - Clifford Geertz)
- **Extenzivní výzkum v terénu**, zúčastněné pozorování, život v komunitě

Etnografický výzkum

- Pozorování + rozhovory
- Analýza – z perspektivy zkoumané populace (včetně jazyka)
- Spolupráce s „informátory“ – zvyšování **validity** před prezentací závěrů
- → je potřeba větší skupina (15-20), výzkum probíhá **v přirozeném prostředí**, interakce s dalšími skupinami (referenční knihovníci)

Příklad IV: Biografický výzkum

- Cíl: zachytit pohled účastníka, pochopit smysl
- Rekonstrukce života skrze aktuální pohled – narativní biografie
- Narativní analýza – zkoumáme i žánr, jakým je příběh vyprávěn
- „Soupeření dvou vypravěčů“ – zkoumaného a výzkumníka

Příklad IV: Zakotvená teorie

- Zakotvená teorie = propojení pozitivistické a interakcionistické tradice
 - Glaser, Strauss, 1967
 - Strauss, Corbin, 1990
- Pokus o vytvoření nové teorie na základě sběru dat o studovaném fenoménu – ale vysvětluje výzkumník, nikoliv aktér

Příklad V: Zakotvená teorie

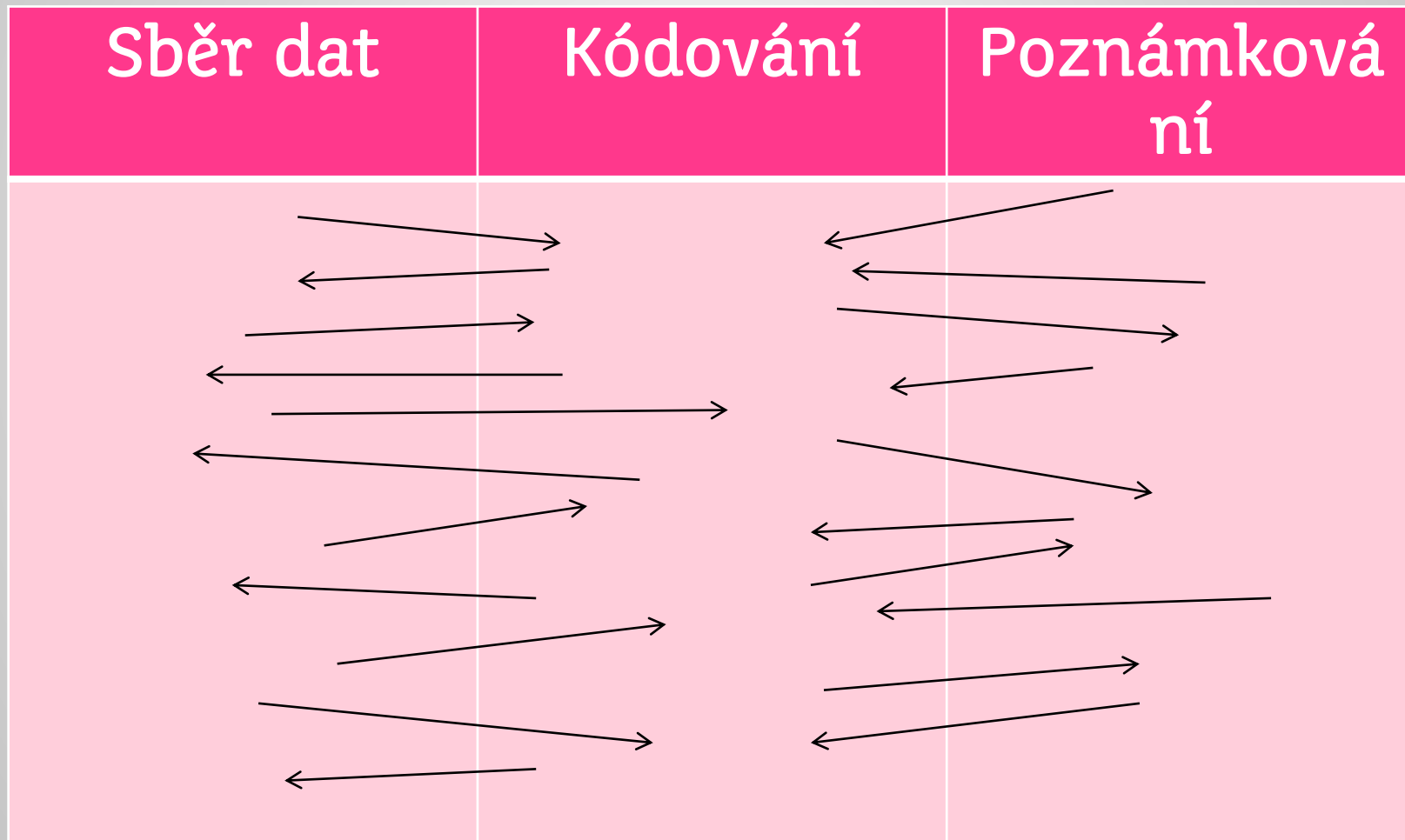
3 hlavní zásady:

- (Objektivní) odstup od problému (*vstup do terénu bez prekonceptů*) – zeptej se: *Co se tam děje? Je má domněnka o tom, co se děje, ve shodě s daty?*
- Skeptický duch: *Vysvětlení pocházejí z literatury či zkušeností. Chápej všechna vysvětlení jako prozatimní. Neustále je konfrontuj s daty.*
- Drž se výzkumných procedur

Příklad V: Zakotvená teorie

- Teorie je vyvíjena přímo z **existujících dat**
- **Theoretical sampling** – současně probíhá sběr dat, analýza, výběr vzorku, až dojde k teoretické saturaci
- Metoda **konstantního srovnávání** – metodologie není vytvořena předem, ale během výzkumu

Příklad IV: Zakotvená teorie

Příklad IV: Zakotvená teorie

- Popis sociálních a psychologických procesů, kterými respondenti procházejí v knihovně
- Větší množství respondentů
- Striktně daná **pravidla kódování** a zpracování výzkumu
(datové úryvky – kódy – kategorie)

Příklad IV: Kódování

Analogie s kvantitativním výzkumem

- Datové úryvky – indikátory
- Kódy – koncepty
- Kategorie – proměnné

Příklad IV: trojí kódování

- Otevřené kódování (témata)
- Axiální kódování
(příčinné podmínky - jev - kontext -
intervenující podmínky - strategie
jednání a interakce - následky)
- Selektivní kódování
(centrální kategorie)

ZT a úzkost z knihovny

- Metoda: konstantní porovnávání textů od studentů
- Otázky:
 - Jaké byly zkušenosti s knihovnou při hledání informací výzkumu?
 - Jak vnímali knihovnu a svou schopnost ji využívat?
 - Jak se tyto pocity proměňovaly?
 - Jaké strategie studenti volili?

Úzkost z knihovny: zjištění

- Dimenze úzkosti z knihovny:
 - Personál
 - Znalost knihovny
 - Bariéry dané prostředím (pohodlí)
 - Citové bariéry
 - Technologické bariéry

Díky za pozornost

